

Ds. Arjan van Groos (1962 - 2014)
Tekst: Johannes 1, 16 - 17
Ochtenddienst / middagdienst

Broeders en zusters, in deze dienst willen we luisteren en overdenken wat de Here zegt over zijn goedheid en trouw, zoals we die in zijn Zoon hebben mogen ontdekken en elke dag mogen ervaren. Daarom zullen we in ons lied telkens over die trouw van de Here zingen. Om te beginnen met de woorden van Psalm 138 de verzen 1 en 2.

- 1. Votum**
- 2. Zegengroet**
- 3. Zingen : Psalm 138 : 1 en 2**
- 4. Lezing van de wet**
- 5. Zingen : Lied 402 : 2 en 3 (over de macht van de zonde in ons leven)**
- 6. Gebed voor vergeving van de zonden en vernieuwing door de Heilige Geest**
- 7. Schriftlezing : Hebreëën 1 : 1 – 2 : 7**
- 8. Zingen : Psalm 108 : 1 en 2 (over het feit dat we hemelhoog de trouw van God zien blinken)**
- 9. Tekst : Johannes 1 : 16 - 17**
- 10. Zingen : Psalm 89 : 1 en 3 (over het loflied van Gods trouw dat door de hemel klinkt)**
- 11. Dankzegging en voorbede**
- 12. Slotzang : Psalm 138 : 3 en 4**

Middagdienst

- 1. Votum**
- 2. Zegengroet**
- 3. Zingen : Psalm 138 : 1 en 2**
- 4. Gebed om zegen over de dienst**
- 5. Schriftlezing : Hebreëen 1 : 1 – 2 : 7**
- 6. Zingen : Psalm 108 : 1 en 2 (over het feit dat we hemelhoog de trouw van God zien blinken)**
- 7. Tekst : Johannes 1 : 16 - 17**
- 8. Zingen : Psalm 89 : 1 en 3 (over het loflied van Gods trouw dat door de hemel klinkt)**
- 9. Geloofsbelijdenis**
- 10. Gezang 31 : 1 – 3 (over Gods trouw en zijn plannen die niet mislukken)**
- 11. Dankzegging en voorbede**
- 12. Slotzang : Psalm 138 : 3 en 4**

Geliefde gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, groot en klein,

Een mens kan in zijn leven diep gekwetst worden en zo beschadigd worden dat hij of zij de sporen daarvan heel zijn leven met zich blijft meedragen. De wonden die iemand oploopt zijn dieper naarmate de band met de dader groter was. Je kan het ook zo zeggen: naarmate het vertrouwen dat je in de ander had, groter was. Als je verraden of gekwetst wordt door een klasgenoot of collega dan is dat al erg. Het wordt nog vele malen erger als de persoon die je verraadt of kwetst je man of vrouw is. Je vader of moeder. In hun had je vertrouwen. En nu hebben ze je vertrouwen beschaamd. Je dacht dat je belangrijk voor hun was. Want zij zijn ook belangrijk voor jou. En het is toch vanzelfsprekend dat kinderen belangrijk zijn voor hun ouders? De vrouw belangrijk is voor haar man en de man belangrijk is voor zijn vrouw. Ja, dat zou je wel denken. Maar de praktijk leert dat dat lang niet altijd het geval is. Soms is er geen oog en geen besef voor de pijn en het verdriet dat de ander wordt aangedaan. Niet alleen op het moment van de daad zelf niet, maar ook achteraf niet. Dan moet het maar gauw vergeven worden. Dan is het weer goed. Aldus de dader. Ja, soms hebben ze soms nog de brutaliteit om te eisen te stellen als de vergeving niet snel genoeg komt in hun ogen. “Het is nu toch allemaal weer goed?!” Alsof zij dat bepalen! Ze vragen wel vergeving, maar ze zijn nog niets veranderd. Ze hebben gezondigd omdat zij daar behoefte aan hadden en nu moeten hun zonden ook nog eens vergeven worden, omdat zij daar behoefte aan hebben. Maar zich werkelijk verplaatsen in de pijn en het verdriet van de ander is er niet bij. Daarmee wordt het slachtoffer opnieuw verraden en opnieuw gekwetst. En als het tegenzit dan is het slachtoffer straks nog de dader, omdat hij of zij niet tot vergeving komt. Maar hoe kan hij of zij vergeven als de dader er blijk van geeft niets veranderd te zijn? Slecht en onbetrouwbaar zijn mensen. In weinig dingen wordt dat zo zichtbaar als in de kring van gezin en familie. Daar waar het veilig zou moeten zijn, is het soms zo onveilig. Daar waar het zwakke beschermd hoort te worden, wordt het zwakke soms vertrap. En het trekt sporen door het hele leven van het slachtoffer. Ja, en het lijden wordt vaak nog verzaamd, omdat er bij God soms ook zo weinig troost gevonden wordt. Want God is ook een Vader. En de naam “vader” roept alles behalve positieve gevoelens op. Ja, slecht en onbetrouwbaar, blijken mensen nogal eens te zijn. En dat is niet iets van de laatste tijd, dat is sinds Adam en Eva al zo. En als iemand dan anders is, dan valt dat op.

Dan is er ook alle reden om dat te noemen. En Johannes doet dat dan ook. Zowel in vers 14 als in vers 17 vermeldt hij dat Jezus Christus, vol is van genade en waarheid. En over Hem wil ik u deze morgen/middag het Woord van de Here verkondigen. En wel onder het volgende thema:

In Jezus Christus ontmoeten we Gods genade en waarheid in levende lijve.

Genade en waarheid, als wij die woorden lezen dan is er eigenlijk gelijk al een misverstand ontstaan. Vanuit de geschiedenis van het moderne westen. Wat onze geschiedenis is sterk beïnvloed door de filosofie van oude Grieken als Plato en Aristoteles. Plato is degene geweest die als eerste een soort boek heeft geschreven over de staatsinrichting. Over de democratie. Wat een puur Grieks woord is. Hoewel ze een paar honderd jaar voor Christus geleefd hebben, strekt hun invloed zich uit over vele honderden jaren. In de Oudheid waren hun boeken zeer bekend. Maar ook in de Middeleeuwen werden ze nog veel gelezen door geleerden. Zo hebben ze een onuitwisbare betekenis ook nog voor ons denken vandaag. Wat best een handicap is bij het lezen van de Bijbel. Want de Joden en de volken rondom hen hebben een andere manier van tegen de dingen aankijken. Woorden voelen anders aan. Zo ook de twee centrale woorden uit de tekst van vanmorgen/vanmiddag. Genade en waarheid. Als wij over die woorden nadenken, dan gaan wij al gauw tamelijk abstract bezig. Welk idee hoort er bij genade? Welk idee hoort er bij waarheid? Misschien willen we wel de vraag stellen die Pilatus stelde: wat is waarheid? (Joh. 18,38). Maar als we op een dergelijke, wat filosofische manier naar deze begrippen kijken, dan missen we de essentie.

Deze begrippen, genade en waarheid, zijn vertaling voor een woordenpaar dat we ook in het Oude Testament geregeld tegen komen. Het gaat om de woorden *gèsed* en *èmet*. En dat woord *gèsed* betekent veel meer dan het woord ‘genade’ bij ons. Genade is wat kinderen wel roepen als ze aan het stoeien zijn. En dan één iemand de overhand heeft gekregen en hij boven op de ander is gaan zitten, terwijl die ander met zijn rug op de grond ligt. En degene die bovenop zit die zet dan zijn knieën op de bovenarmspieren van degene die op de grond ligt en rolt dan met zijn knieën daaroverheen. Dat voelt niet lekker en degene die onderop ligt roept dan “genade, genade”. Stop alsjeblieft en doe me niet langer pijn. En dan is het maar afwachten of die ander zo genadig is.

Maar het bijbelse woord *gèsed* heeft een veel rijkere en wijdere betekenis. Het eerste wat opvalt als je kijkt naar het gebruik van het woord, dat is dat het geen abstract begrip

is. Maar dat dit begrip altijd functioneert in relaties. In het levensverband van personen. Van mensen onderling. We komen het bijvoorbeeld in 1 Samuël 20,8 tegen. Daar zijn David en Jonatan met elkaar in gesprek. Het leven van David loopt gevaar bij de grillen van koning Saul. En dan zegt David tegen Jonatan: betoon trouw (*gèsed*) aan uw knecht, want u hebt met uw knecht bij de Here een verbond gesloten. Veel vaker nog wordt in het Oude Testament over de *gèsed* van de Here gesproken. De Psalmen staan er vol van. En dan wordt het woord op verschillende manieren vertaald. Bijvoorbeeld met “liefde”, of “vriendelijkheid” of “trouw”. En al die kleuren zitten ook in het woord. En de basis waarop God zijn volk met *gèsed* omringt is altijd het verbond dat Hij gesloten heeft met zijn volk of zijn dienstknechten. Dienstknechten als David en Salomo, Elia en Elisa. In het woord *gèsed* is al de rijkdom samengevat van wat God ons in het verbond belooft. Het is zijn liefde, trouw en zorg als Vader. Het is de genade en vergeving van onze zonden in het bloed van zijn Zoon Jezus Christus. Het is de hulp en de steun van de Heilige Geest, zodat wij in dit leven God leren zoeken en Hem gaan dienen. Dat komt allemaal voort uit de *gèsed* van de Here. En dat komt dus allemaal mee in de woorden van Johannes als hij schrijft dat de genade door Jezus Christus is gekomen. Jezus Christus is deze liefde, trouw, vriendelijkheid van God in eigen persoon. Hij is daar vol van. Want Hij is deze God.

De waarheid die door de Here Jezus is gekomen is niet een abstracte waarheid. Het hebreuwse woord dat hier in de Griekse grondtekst doorklinkt is het woord *èmet*. Een woord dat verwant is met onze woordje “amen”. Ook dit woord veronderstelt een relatie tussen personen. Het gaat niet om waarheid als een idee, maar om de waarheid van onze woorden. Zijn deze betrouwbaar? Zijn deze oprecht? Zeggen deze woorden wat er werkelijk in ons leeft? Hebben wij met deze woorden werkelijk het geluk op het oog van de naaste? Of spreken we leugenachtige woorden? Zijn we in werkelijkheid anders dan we willen laten geloven? Zijn we nog dezelfde mensen als er niemand kijkt? Hebben we een dubbele bodem? Of zijn er kleine lettertjes waar we op moeten letten? Nee, de Here is volkomen transparant. Volkomen helder. Hij is wat Hij is. Hij doet wat Hij zegt. Zijn Woord is waar. Kijk maar naar de Here Jezus Christus. Hij was beloofd en is gekomen. Hij is het zichtbare en tastbare bewijs van Gods *gèsed* en *èmet*. Van zijn genade, liefde, trouw en betrouwbaarheid.

En Johannes spreekt hier uit eigen ervaring. Hij heeft ervaren dat Jezus van Nazareth volkomen betrouwbaar was. Volmaakt in liefde. Nooit heeft Hij een dubbele bodem gehad. Nooit is Hij zijn woord niet nagekomen. Niemand heeft Hij veracht. Zelfs de hoeren en de tollenaars. Hij keek naar hen met de ogen van God. Hij zag hun ellende en eenzaamheid. Hij oordeelde niet op grond van de buitenkant. Maar Hij zag de mens in al zijn gebrokenheid en verdriet staan. Hij zag mensen die verlossing nodig hadden en daarnaar verlangden. Hij maakte blinde ziende. Hij liep niet met een grote boog om meelaatse mensen heen, maar genas hen. Hij verdreef boze geesten. Hij bracht de huichelachtige praktijken van de Farizeeën schriftgeleerden aan het licht. Hij verdreef de handelaren die van het gebedshuis van zijn Vader een handelsbeurs hadden gemaakt. Een plek waar niet de dienst aan God de harten beheerste maar het verlangen om winst te maken.

En uit zijn volheid van genade en waarheid hebben wij allen nu ontvangen genade op genade. Al is dat niet wat er staat in de grondtekst. Daar staat namelijk “genade in plaats van genade”. Dat is een raadselachtige uitspraak. “Genade in plaats van genade”. Maar Johannes legt in vers 17 uit wat hij daarmee bedoelt. Want Jezus Christus is niet het eerste teken van Gods genade, van Gods *gèsed*. Nee, de wet van God was ook een teken van Gods genade. Zeker als we bij de wet niet alleen aan de Tien Geboden denken, maar ruimer kijken. Je moeten daarbij denken aan heel het verbond dat de Here met zijn volk heeft gesloten in de dagen van Mozes. Toen beloofde de Here ook zijn trouw aan zijn volk. Zijn zorg en zijn liefde. Hij zou hun God zijn, als zij Hem zouden blijven dienen. Maar nu de Zoon van God mens is geworden en voor onze zonden heeft betaald, hebben we Gods genade op een nog mooiere manier leren kennen. We hebben Gods Zoon leren kennen die in zijn genade en liefde zijn leven opofferde in een vreselijke dood, om zo voor onze zonden te betalen. Om zo het fundament te leggen onder de liefde en trouw waarmee God ons omringt.

Zo ontvangen we dus liefde, genade, zorg en trouw van de Here. Zijn Woord is eerlijk en vol troost. Wat Hij belooft komt Hij na. In alle eenvoud en eerlijkheid. Geen dubbele bodem en geen kleine letters. Op God kun je vertrouwen. Blind vertrouwen. Als een kind vertrouwen. Zonder dat je bang hoeft te zijn dat de Here je zal bedriegen of zal bewijzen dat zijn liefde niet oprecht is. Zonder dat Hij mooie woorden spreekt aan de ene kant en je aan de andere kant in de steek laat en verraadt. God is anders. Zo anders.

En wij, wat steken wij triest bij de Here af. Wie voelt niet, als hij eerlijk is, hoe anders hij zelf is. Hoe ziet onze *gèsed en èmet* eruit? Hoe zuiver is onze liefde? Velen van ons zijn getrouwd en hebben trouw beloofd. Je hebt beloofd de ander liefde te bewijzen. Maar hoe makkelijk vervlakt de liefde in de loop van de jaren. Hoe makkelijk wordt de ander een vanzelfsprekendheid, maar investeer je niet echt meer in elkaar. In je gedachten of fantasie heb je misschien wel eens een relatie met een ander. Alsof dat geen verschrikkelijk verraad is. En we hebben misschien kinderen van de Here gekregen. Maar weten we wel wat er in hun harten leeft. Interesseert het ons wel? Maken we ruzie waar de kinderen bij zijn? Maken we grappen over de rug van onze kinderen? Voelen we ons geroepen om ze te pas en te onpas te laten ervaren, dat wij het voor het zeggen hebben en niet zij. Doet het ons wat jongens en meisjes als klasgenoten verdriet hebben? Doet het ons wat als leraren met angst en beven naar school gaan, omdat zij ons les moeten geven? Ja, en wie zijn we als niemand kijkt?

Als we eerlijk naar ons leven kijken dan moeten we toch zeggen dat we inderdaad vanuit onszelf kinderen van de toorn zijn. Besmet en belast met hatelijkheid en leugenachtigheid. En dat heb ik het nog niet eens over onze leugenachtigheid tegenover de Here gehad. Al die gebeden waar we met onze aandacht en hart niet bij waren. Al die gebeden om vergeving zonder dat we ons schuldig voelden. Zonder dat we stil gestaan hadden hoe we de Here weer hadden verraden. Zonder dat we ons afgevraagd hebben welke gevoelens onze hemelse Vader zou hebben over ons en ons gedrag. Zonder dat we stil hebben gestaan welke prijs de Here Jezus voor ons betaald heeft. Zonder dat we ons werkelijk verheugen over de liefde waarmee de Here ons omringt. Zonder dat we stil staan bij de energie en zorg die Hij dagelijks aan ons besteedt. Wie gaat nadenken over de pijn en de teleurstelling die hij of zij door zijn gedrag God en zijn naaste bezorgt, die wil anders zijn. Die wil dat er een einde komt aan alles waarmee hij God en zijn naaste kwetst. Ja, dan groeit meer en meer het verlangen om een nieuw mens te worden. Om opnieuw geboren te worden. Om vernieuwd te worden door de Heilige Geest naar het beeld van Hem die vol is van genade en waarheid. Laten we daar dan ook steeds onze gebeden op richten. In het kinderlijk vertrouwen dat onze God een God is vol liefde. In het kinderlijk vertrouwen dat onze God een God is die zijn Woord echt houdt en ons vertrouwen nooit zal beschamen. **Amen**